

50446 *Ontwaking**Anvers 96*

10 Centiemen het nummer.

Van 1 tot 15 April 1896.

BUREEL :
KONINGSTRAAT, 4, ANTWERPEN.

ABONNEMENT PER JAAR : }
voor België 2 fr.
voor Nederland 1 gl.
voor het Buitenl. 2.50 fr.

INHOUD

Aan onze Vrienden	Jan Eelen.
Nu is het Hoogtijd in mijn ziel	Sam. Tolkowsky.
Een Droom	Franco.
De Commune van Parijs	Lod. Baekelmans.
Een mistige avond	Sheger Rabauw.
Kunst-Kroniek	F. Hendrik.
Als ik kan	Sam. Tolkowsky.
Wetenschappelijk overzicht	Sheger Rabauw.
Sprokkelingen	
Varia.	

Aan onze Vrienden.

Vooruit ! eenieder hoft zich sterk !
Vooruit met ons misprezen werk !
Albr. Rodenbach.

« Eenieder hoft zich sterk !

Niettegenstaande de talrijke en halsstarrige, zoo
openlijke als bedekte tegenwerking, treedt heden
« Ontwaking » de wereld in.

*Jong is hij nog, onze tolk — hij is nauwelijks
geboren ! — maar toch reeds, bezit hij kracht genoeg
om de handschoen op te nemen die men hem toe-
werpen zou !*

« Vooruit met ons misprezen werk ! » want de
spot en de laster waaronder men « Ontwaking, »
vóór haar verschijnen reeds, trachtte te smoren,
bewijzen genoeg hoe zeer het ontstaan van een waar-
lijk VRIJ orgaan gevreesd wordt en dus, hoezeer zich
de behoefte aan dergelijk blad doet gevoelen.

De tegenstand is vinnig — en met reden, vanwege
de lui die ieder bekampen wie 't niet belijft aan
hunne politieke kar te stooten en die nimmer dulden
zullen dat men waarheid spreekt —; maar de blijken
van goedkeuring voor ons pogen — vooral vanwege
't jongere geslacht en van hen die sinds lang alle
parlementair geknoei verworpen hebben — waren er
niet minder talrijk en rechtzinnig om.

« Vooruit, tot spijt van wie 't benijdt ! »

Wij rekenen vast op uwe ondersteuning, vrienden,
en beloven U, van onzen kant, alles aan te wenden
om, getrouw aan ons programma van « Ontwaking »

den tolk te maken der breedste opvatting van Kunst en Sociologie.

Zij die, in Zuid-Nederland, nog moed en wil bezitten om, luid en krachtig, elke waarheid te verkonden, zullen immer op den steun van «Ontwaking» mogen rekenen.

« Marcher franc dans la vie et dire ce qu'on pense, » maken wij ons, met Verhaeren, tot leus en wat ook de gevolgen wezen kunnen, nooit wijken wij een haarbreed van onzen stelregel af !

Nu is het Hoogtijd in mijn Ziel.

*Nu is het Hoogtijd in mijn Ziel.
En blijde zonstraal door de ramen,
En geurge geur van lelie-âmen,
Nu is het Hoogtijd in mijn Ziel.*

*En zacht gedoom van orgel-tonen,
En blij gelui van klokkenspel,
En duizend kaarsen branden hel
In 't huis waar witte nonnen wonen.*

*En kindren blond gaan spraakloos zacht,
En walmen wierook stijgen hooge,
En in der welfsels hooge bogen
Rusten veel witte duifkens zacht.*

*En mijne Heilgen knielen stil.
En bidden lange litaniën,
En verre stil melancoliën
Gaan waar de wind ze drijven wil.*

*Nu is het Hoogtijd in mijn Ziel.
Komt goede menschen, bidt er samen
Zacht speelt de zonne door de ramen,
De kleurge ramen van mijn Ziel.*

Antwerpen, 1-2, '96.

JAN EELEN.

Aan mijne lieve zuster Anna.

Een Droom.

..... Toen steeg ik omhoog op de zachte vleugelen van den Droom, en in een ver-reikenden blik, toonde hij mij de gansche geschiedenis der ellendige menschheid, het ontzaglijk beeld van dien reuzenstrijd voor Vrijheid en Gelijkheid.

..... Ik zag
Door een groote, oneindig-wijde vlakte, vloeide een breede, heerlijke stroom.

Aan eenen oever woelden woedende horden struische, forsche mannen dooreen, met zwarte handen en zwarte gezichten, in blauwe, vuile kielen, dreigend zwaaiend groote, wichtige voorhamers.

Het water was daar, donker-troebel en slijkerig, doch in de diepste diepte van den onpeilbaren vloed blonk een groot, hel-stralend licht; het kwam op, flikkerde en glansde. doch kon niet dringen door den duisterten, zwaar-drukkenden sluier die op het water woog.

Aan de overzijde was de stroom gansch van gesmolten goud en zilver, dat steeds voort en voort rolde zonder eind, in groote, zware golvingen, nevens het zwarte van den overkant.

Bij den boord stonden reikhalzend, afgematte, uit-gemergelde werklieden, met spookachtig-bleeke gezichten en diepliggende glinsterende oogen, omringd door trotsche, in 't zwart gekleede heeren, elk met moeite hanteerende een groot, gouden zwaard.

Een hooge, bruine berg verhief zich achter hen, en op zijn toppunt strekte een groot gouden kruis majestatisch zijne kale armen uit. Alles scheen het te beheerschen en van onder zijn voet borrelde de gouden stroom op, die al die mannen van hunne makers afzonderde, en waarnaar zij wanhopig wezen wanneer hunne broeders hen riepen, als op de eenige oorzaak hunner lange, bange scheiding.

Over den vloed was een smal, zeer smal bruggetje geslagen, en geen twee mannen konden tegelijk over dit bruggetje gaan; en al die menschen móesten zich vereenigen, en niemand wilde toegeven, en niemand wilde wachten. En van beide zijden verliet er één den oever, en zij ontmoetten elkaar juist in 't midden, daar waar de gouden wellen naast het vuile water vloeiden.

De eene was met zijn reusachtigen voorhamer

gewapend en de andere met zijn zwaar gouden zwaard. En zij begonnen op elkaar te beuken en te slaan, alsof zij niet beiden uit vleesch en bloed gemaakt waren. En de stalen hamer bonsde neêr op het hoofd van den strijder in krachtige, klinkende slagen; maar het goud ook stak goed. En lang was de strijd, en hardnekkig. Meermaals vielen beiden van het smalle, zeer smalle bruggetje; en de struische werkmán zwom op het water door zijne éigene kracht, en de andere bleef van zelf op het gesmolten goud drijven, wíl goud zwaarder en machtiger is dan de nietige mensch en zeer veel vermág.

En het verwonderde mij dat zij beiden nog niet dood waren en dat het lichte bruggetje nog niet ingestort was.

En steeds langer en langer duurde de strijd, en steeds hardnekkiger en hardnekkiger werd hij.

En ik hoorde noodklokken bonzen in donderende, galmende tonen, en ik zag vuurroode vlaggen wapperen boven die huilende, dreigende hoofden.

De zon week terug achter donkere, zware onweerswolken en de heldere dag maakte plaats voor een twijfelachtige schemering.

..... Ik zag niet goed meer

Rosse bliksemschichten peilden door de lucht en de rommelende donder grolde met grommenden muil....

..... Plots ging een verward geroep van vreugdekreten uit de menigte op Ik keek naar het kruis het was er niet meer. Eene vurige schicht had het gesmolten er van den berg liep een hooge, schuimende, kokende baar af in den stroom; zij naderde met woest geweld en met vernielende kracht bonsde zij tegen het brooze bruggetje en trok er eene gansche helft van mede. De in 't zwart gekleede heer verdween en steeds bleef de ruwe, woeste werkmán staan met zijn bebloed gezicht en nog altijd zwaaiende hij zijn zwaren hamer boven zijn hoofd in gemeten, breeden zwier.

Dan klaarde de lucht weder op: aan het blauwe hemelgewelf glansde met gouden gloed de groote, vurige zon.

De stroom begon te bruisen en te zieden. De dikke nevel van slijk die op het water rustte werd weggeschoven en gansch de stroom werd goud; en het goud werd vast, en alle menschen stormden er over heen en vereenigden zich, en luid roepend en schreeuwend en weenend vielen zij in elkaars armen.

..... Ik had gezien

SAM. TOLKOWSKY.

Antwerpen, 20 Februari 1896.

De Commune van Parijs.

Gegroet! o martelaren der volkszaak, gevallen in den edelen strijd voor volkenrecht. Gij hebt het eerst de uiting van een zelfstandig-wordend proletariaat doen hooren. Gegroet!

.....
Een kwart eeuws is vervlogen sedert de grootsche en tragische Commune het oude Europa verstomde en de verrotte maatschappij op hare grondvesten deed wankelen.

Hoe kort was uw leven, hoe schrikkelijk uw val!

Wat waart ge dan? Wat is uw werk?

Hebt gij vrede en welstand op aarde doen heerschen? Behooren ellende en verdrukking tot het verledene? Zijn er noch goden noch dienaars, meesters noch slaven, beulen noch slachtoffers meer?

O! bittere ironie!

Haalt men dan maatschappijen omver door Vendôme-zuilen neer te werpen en dekreten uit te vaardigen? Stilt men hongerkrampen met Bourbons en Napoleons tegen Carnot's en Faure's te verwisselen? En toch eer ik U, verhevene in bloed gesmoorde volksuiting.

Uwe schrikkelijke nederlaag, het bloed uwer dertig duizend slachtoffers verheffen U, en zullen U door de opkomende geslachten doen eerbiedigen, ja zelfs uwe fouten doen vergeven — vergeten kan of mag men niet. —

Zijt ge minder dan de hongeropstanden van 1848 onder het devies: « Brood of Lood »; gij evenaardt ze in uwe laatste tragische uren. Wat hoogmoed en gebrek aan samenhang uwer leiders, U ontnomen hebben, is uitgewischt door het martelaarsbloed van mannen, grijsaards, vrouwen en kinderen, dat bij beken door het verschrikte Parijs vloede.

Oh! mochtet gij de laatste *politieke* revolutie, de laatste stuiptrekking zijn eens geestestoestands die *niets* voortbracht.

Mogelijk is het tot het heil der menschheid dat gij gevallen zijt. Tot wat zou uwe overwinning aanleiding gegeven hebben? Zou een 18^e Maart geen 4 September teruggebracht hebben?

Eens te meer hebt gij de onmacht van het parlamentarisme bevestigd?

Gansch uwe kracht, geschiedenis en grootheid ligt in uwen val.

Uw gestold bloed heeft den grond bemest en vruchtbaar gemaakt, welke heden de rijke oogsten afwerpt.

Vieren wij den 18^e Maart, daar deze ons nader bij het doel gebracht heeft. Maar aan de jeugd hierbij stil te staan en na te denken over de slachting van 28 Mei.

Zij welke sneuvelden waren slechts stemrechtvee !
Hun dood alleen, heeft het Idee gediend....

O ! volk, wantrouwt uwe afgoden en uwe leiders !

FRANCO.

Antwerpen, 11 Maart 1896.

Een mistige Avond.

Een flauwe motregen zachtjes-droppelend als tranen in de grijze schemering, melancholisch-stemmende gedruktheid van een droef-droomerigen November-avond. In 't eentonig donkere rijzen spokerig-stijf lantaarnpalen, waarop de gaslichten onzeker-vlamdend dansen, en een geelig-stralend licht over den slijkerigen grond zenden.

Een gemeen-morsig pleintje met bouwvallige, tegen elkander aanleunende huizingen ; beneden ingericht met schijnpracht, voorzien van Fransche of Engelsche opschriften. Aan de deuren vrouwen met tartend-uitdaggenden blik, tengere en sterk-gebouwde, van alle natiën, publieke vrouwen, geketend als gevangenen aan hun ellendig stieltje, zekeren keer gedwongen om den broode zich te verhuren aan mansvolk, dat ze verachten en haten..... als vijanden, maar waaraan ze zich gewillig geven en onder een schijn-glimlachje een leed verbergen, een smachtend leed vol herinnering....

Driftig dreutelen er mannen over 't pleintje, een soldaat, een heer de hoed in 't aangezicht gedrukt, schuw, wenschend niet erkend te worden, een jongeling, een ouwe versleten wellusteling, die zich daar komen verdierlijken.

In die brandende blikken ligt iets koortsigs dat huiveren doet..... sommigen treden binnen, anderen schijnen haastig om weg te zijn..... als een vloek, een profetisch-geheiligde vloek klinken schor-krachtig de eerste tonen van de « Marseillaise » met begeleiding van een vals-gestemde piano....

Donker afstekend tegen het verlichtte venster staat flink-omhoog een dier ongelukkige bannelingen der maatschappij.

« Allons enfants de la patrie

Le jour de gloire est arrivé. »

En alsof ze zelf dien dag van glorie in een ver-bewogen verschiet zag opdeinen :

« Contre nous de la tyrannie

L'étendard sanglant est levé »

Het windt haar op, 't medesleepend lied, ze ziet in 't verre verre die omwenteling voor ontvoogding.....

Onbewust misschien, gloeit in haar een haat, een

hatende haat, terwijl de Vrijheid in opperste verschijning voor haar oprijst....

Langzaam, droef zwemmend op een naargeestige trilling van klanken, stervend, wegdeinend als een gevallen Ideaal van Vrijheid, een illusie al te diep gevoeld, eindigt deze plotselinge opheffing, die ontvoering aan 't hedenaardsche....

En als daar straks staan ze daar, de vrouwen met hun tartend-uitdaggende blik, arme slachtoffers, zoo laag gezonken, een heilig streven om Vrijheid, om ontvoogding met de « Marseillaise » scheen op te stijgen....

Een woelig-woelende zee van teugeloze hartstochten doorgolven op die kleine ruimte den menschenhoop, en rijst en daalt saâm met den waienden wind, harmonisch, om strijd, een langen strijd.....

Antwerpen, '95.

Lod. BAEKELMANS.

Kunst-Kroniek

Het herverschijsen van het puike tijdschrift *Van Nu en Straks* is eene ware kunst-gebeurtenis, en werd dan ook door het jongere geslacht met eene onverholten blijdschap begroet.

Was de buitengewone verzorging van de eerste reeks eene uitstekende waarborg ; met genoegen beken ik, dat het nummer dat ik onder oogen heb de verwachting nog verre overtroffen heeft.

Deze aflevering bevat — door August Vermeylen — eene colossaal-sterke «Kritiek der Vlaamsche Beweging,» die geroepen is om eene diepe opschudding te verwekken en den horizon voor velen onzer flaminganten te verbreden.

In de vier en dertig bladzijden die deze kritiek beslaat, wordt meer gezegd dan in menig lijvig boekdeel en als hagelsteen tijdens eene stortvloed volgen de argumenten zich gestadig op. In eene kernige, gespierde taal bewijst de schrijver dat de Vlaamsche Beweging slechts een deel is van dien grooten Wereld-strijd voor ontvoogding en zelfstandigheid, en toont aan dat het Parlementarisme — ook voor de Vlaamsche Beweging — hoegenaamd van geen nut kan wezen. De eigenlijke taalstrijd — zooals hij nu verstaar wordt — kan dus niet het einddoel, het Ideaal zijn.

Waarlijk, het doet goed zoo eens eene machtige stem,forsch en krachtig te hooren dreunen over onze vlaamsche beemden !

« Door 't zomeren » van Karel v. d. Woestyne, bezit voorzeker goede eigenschappen. Eene sterke persoonlijkheid ligt in dit stuk en een prachtig rythmus gaat door deze zoo nijdig geschrevene verzen ; maar, op zekere plaatsen, klinken de woorden wat rethorikaal en ook zou het geheele oneindig winnen aan een meer duidelijk symbolisme.

Prachtig is Emm. de Bom's « Scheppingsdag, » waarin ons de flinke schrijver dien sterken, onweersaanbaren scheppingsdrang van gansch natuur, op eenen vol-middag, terwijl in de heet-groene schitterlucht, de stage siddervlam der zon bloeiend gloeide, doet medevoelen.

Verder bevat dit merkwaardige nummer eene uiterst wel doordachte studie over de « Socialistische Partij en hare drijfveeren » van Jac. Mesnil en « Variatiën en Gevolgtrekkingen » van Henry V. d. Velde.

* * *

« De Vlaamsche Kring » genootschap van leerlingen en oud-leerlingen aan het koninklijk Atheneum van Antwerpen, heeft, in een zeer lief boekdeeltje van 64 bladzijden, een aantal studenten- alsmede de meestgekeude oud-Vlaamsche liederen verzameld; ook aan vele hedendaagsche zangen werd een plaatsje toegestaan.

Met genoeg en beveel ik dit « Liederboek » aan, dat, door zijn geringen prijs (slechts 0.20 fr.) tot een zeer grooten aftrek geroepen is.

* * *

Onze letterkunde heeft een gevoelig verlies ondergaan door het afsterven van Francis Nautet, een zeer aanzienlijk jong schrijver — ongeveer veertig jaar oud — die twee der beste kritische opstellen in ons land verschenen: *Notes sur la littérature moderne* (twee volumens) en *Histoire des Lettres Belges d'expression française*, (2 volumens) onderteekende.

Ongelukkiglijk moest de schrijver, om rede zijner ziekte, van dit laatste werk het derde gedeelte onvoltooid laten.

Francis Nautet behoorde tot den groep van *La Jeune Belgique*, waarvan hij een der stichters en na den dood van Max Waller een der eigenaars was. Verleden jaar richtte hij met Georges Eeckhoud en eenige andere vrienden het uitstekende tijdschrift *Le Coq Rouge* op, waaraan hij echter niet meer medewerkte.

Zijne litteraire feuilletons in den *Journal de Bruxelles*, zijne kritische studies als *l'Art et la Bourgeoisie*, *le Nihilisme littéraire*, enz., zoo aangrijpend door hunne oorspronkelijkheid, verhevenheid van gedachte en zuiverheid van taal, zijn echte meesterstukjes.

Onze jonge schrijvers verliezen veel aan Nautet, want slechts weinigen hadden den moed om, als hij, over de eerste werken zijner vrienden zulke prachtige bladzijden ware kritiek te schrijven.

Sinds den dood van Waller, is de jonge litteratuur nooit dieper in rouw gedompeld geweest.

SHEGER RAPAUW.

Kunstkring "Als Ik Kan."

De laatste tentoonstelling van dezen kunstkring, mag werkelijk een bazar genoemd worden. Er waren zeer

vele met verf bekladde doeken en beeldhouw werken; in 't algemeen dood versleten onderwerpen, en op 2 of 3 schilders na, ongelukkig van uitvoering. De beeldhouw voortbrengsels zijn slecht, gezien de beeldhouwkunst in onze Vlaamsche school de bovenhand komt te behalen op de schilderkunst.

Baggen stelt ons werken voor, die sinds jaren in de exposities hunne rol vervullen. Hij zendt ons onder andere de *Nest* (ontwerp voor eenen bloempot). Kind met den kever (?), een drietal portretten en een oud vrouwtje.

Alfons Van Beurden met zijn oude draken, die ons de werkzaamheid zijner fabriek doen kennen waarvan men jaar in jaar uit, altijd de zelfde fantasies mag van verwachten. Men zwaait Van Beurden veel grooteren lof toe, dan dien welken hij verdient en hij beantwoordt niet eens aan de sympathie en hooge waardeering van ons Antwerpsch publiek.

Emiel Jaspers geeft ons zijn Moeder aarde, (schilderij van Bouguereau) een groot lawaai vol met nequins buiten proportie en zonder gevoel. Een ivoren bustje dat eenigen tijd geleden in den zelfden kunstkring doorging voor Modestie en dat van zijn oneindig getal Lentebodes een vlinder op den schouder heeft gekregen.

Zijn Dageraads, en Melkboerinnen, waarvan wij ons nog de eerste herinneren in de sedert ruimen tijd geleden tentoonstelling van Gent en die ons nog doet lachen of beter medelijden gevoelen.

Het portret van de gravin d'Oultremont is ongelukkig van uitvoering, en eindelijk de *Nacht*, zijn jongste schepping, is zonder vorm, dit geeft een bewijs van zijne kleine kunde. Ik zoek te vergeefs in deze nacht (???) de nacht. In de dagbladen schrijft men, dat de *Nacht* de bewondering van geheel het Antwerpsch publiek en vooral die van Minister De Bruyn afdwong. Indien dit waar is, gevoel ik meer medelijden voor Minister De Bruyn en het Antwerpsch publiek dan voor den « Nacht » van Jaspers.

In 't algemeen hebben de tentoonstellers gewerkt juist gelijk een meubelmaker, die eene kleer- en eetkast timmert zonder het heilige doel van *kunst* te beseffen.

Ik hoop dat met de toekomstige tentoonstelling de Als ik kanners zullen kunnen.

F. HENDRIK.

Antwerpen, 26-3-96.

Wetenschappelijk Overzicht

DOOR

Sam. Tolkowsky.

Röntgen Stralen: Dr Van Melckenbeke van Antwerpen heeft eene nieuwe stof samengesteld die hij noemt:

oxy-fluorure van uranyle en ammonium en die de zelfde eigenschappen heeft als het plantino cyanure van barium.

Op twee meters afstand van eene buis van Crookes geplaatst wordt een papier met deze stof bestreken, lichtgevend. Indien men tusschen de buis en het papier b. v. de hand houdt, ziet men dat de cathodische stralen wel door het vleesch, maar niet door de beenderen dringen; op het papier ziet men alsdan het afbeeldsel van het geraamte der hand.

*
* *

Twee jonge Noorweegsche matrozen, laten te New-York een eenvoudige canot maken, met een mast en 2 zeilen — dus eene sloep — van 9 m. lang, volgens een nieuw model waarvan zij de plannen geheim houden. Men weet alleen dat zij twee hermetisch geslotene luchtkoffers bevat. Zij rekenen in Juni hunne eerste proefreis door den Atlantischen Oceaan te doen.

*
* *

Science zegt dat het Russisch gouvernement van zin is in 1900 de Gregoriaansche tijdrekening aan te nemen. Het verschil in datum zou in eens vereffend worden of wel door gedurende de 12 eerste schrikkeljaren den 29ⁿ Februari af te schaffen.

*
* *

Klimaat van Formosa. — *Ciel et Terre* geeft eenige inlichtingen over het klimaat van Formosa. In 't algemeen is het er warm, zelfs ten N. De gemiddelde temperatuur is 27° C; het gemiddeld verschil bedraagt 14° (In Januari 16°2, in Juli 28°2.) De ligging van het eiland ten Z. O. van het Aziatisch gebied der Moëssons, geeft aanleiding tot eene buitengewone uitdeeling van regen. Na de Z. W. moësson van den zomer volgt de N. O. van den winter die, waaiend over de warme Kuro-Shiwo, sterke regens aan de N. O. kust teweeg brengt. Hieruit volgt dat er op een groot gedeelte van het N. van het eiland 2 regen seizoenen zijn.

Te Ki-Sung bereikt de regenval 3 m.; hij heeft een maximum tusschen Januari en Mei en een ander tusschen Augustus en October. Te Tam-Sin bedraagt hij 1900 mm.

December is doorgaans droog; de grootste regens vallen in de lente. Te Tai-Nan op de N. W. kust is de winter zeer zacht vooral in December en Januari. In den zomer echter zijn er de hitte en de regen van een tropisch geweld. De thermometer klimt tot 38° en gedurende den ganschen dag daalt hij niet onder 32 à 33°.

*
* *

Eene Russische zending bestaande uit 3 astronomen van het Nicolas observatorium te Pultawa zal zich naar de monding van den Amour begeven om de zonsverduistering van 9 Augustus na te gaan.

Sprokkelingen.

Volgens Goetschalck zouden de anarchisten op het toekomstend socialistisch congres moeten uitgesloten worden « omdat de meeste dezer individuen, door hunnen finantieelen toestand, tijd genoeg hebben om de hervormingen in de huidige maatschappij gerust af te wachten. »

Zoodus, dat volgens Goetschalck al de anarchisten millionnaires zijn? En ware dit zóó, zou dit dan eene gegronde reden wezen?

Eerst waren de anarchisten geen socialisten, later waren zij geen wetenschappelijke menschen, en daar beide argumenten weerlegd werden, komt g'zel Goetschalck eindelijk met dit vertelsel voor den dag.

Overweeg in 't vervolg beter uwe woorden, vriend, eer gij nog zoo iets vertellen komt.

*
* *

Eenige dagen geleden kon men in de dagbladen het volgende stichtend nieuwsje lezen: « Een soldaat is beschuldigd van ongehoorzaamheid, omdat een sergeant gevonden had dat de kapper zijn haar niet goed afgesneden had. Hij wilde hem verplichten terug te gaan en de soldaat weigerde.

Ingevolge eisch van den auditor, heeft de raad den soldaat tot een jaar correctie verwezen.»

't Is toch schoon, de discipline niet waar?

*
* *

Vijf en twintig duizend mijnwerkers uit het Silezisch koolmijndistrikt Ostra-Karwin hebben het werk gestaakt.

De oorzaak d'z'er staking is geene kwestie van loon of werkuren, alhoewel die mijnwerkers — meer nog zoo mogelijk dan anderen — onder dit dubbel opzicht te klagen hebben. Zij verzetten zich enkel tegen de *maandelijksche* betaling hunner magere loonen waardoor zij zonder genade overgeleverd worden aan de exploitatie der kroeghouders en winkeliers, bij wie zij op krediet koopen moeten. Ook klagen zij hevig over de ongehoorde brutaliteiten waaraan de werklieden die in die mijnen gebezigd worden, blootgesteld zijn.

Nergens is zulke mangel aan inrichting als bij de Silezische werklieden en nergens nogtans zijn de stakingen zoo talrijk en heeft de brutale beteugeling zich zoo onmachtig getoond, niet alleen om den algemeenen toestand te verbeteren (?), maar zelfs om het hernemen van den arbeid te noodzaken. — Het is waarlijk verheugend te bestatigen dat het volk zich eindelijk tegen de willekeurige behandeling zijner meesters begint te verzetten.

De fusilladen die de vorige stakingen kenmerkten, beletten niet dat sinds drie weken vijf-en-twintig duizend mijnwerkers het werk gestaakt hebben.

*
* *

Er is te Berchem een comiteit gesticht met het doel de aldaar bestaande vrije « Volksboekery » te herinrichten. Daarom richt het een oproep aan al wie de volkszaak genegen is om de onderneming, in de mate zijner krachten, te steunen.

't Is te hopen dat die oproep talrijk zal beantwoord worden en vooral, dat onze schrijvers niet nalaten zullen een exemplaar hunner werken aan deze bij uitstek nuttige instelling toe te zenden.

Ook zal dit comité zich onledig houden met het inrichten van volksvoordrachten.

Van harte juich ik het heerlijke plan der inrichters toe, maar hoop ook, dat alle politieke vooringenomenheid zorgvuldig zal gebannen blijven, zooniet, loopt het ware doel, verlichting en ontwikkeling, verloren.

*
* *

Over de loting en het leger zegt een Brusselsch dagblad, om zijne militaristische principes gekend, dat de krijgswet eene ware schande is, versterkt door eene aanstootelijke onrechtvaardigheid; en verder wordt nog bekend dat zij, de wet, het schandelijkste misbruik van eene egoïste minderheid daartelt.

Ziehier hoe dit blad zich uitlaat over het leger, als instelling :..... « men leert er ook de discipline, den noodzakelijken afstand der persoonlijkheid in militaire zaken, zonder dewelke het bestaan van een leger onmogelijk is. »

« Nergens wordt een beter veld gevonden voor socialistische propaganda, zegt het, daar de zonen van boeren en werklieden, gedwongen ransel en geweer te dragen terwijl de kinderen der rijken niet hoeven op te trekken, natuurlijk geneigd zijn te gelooven dat de maatschappij slecht ingericht is en dat het tijd wordt haar omver te halen. » — Het dunkt mij dat er wel reden bestaat om zoo te peinen!

De heer minister — verschrikt door den snellen vooruitgang van den revolutionnairen geest in de regimenten — zou dan ook den toestand trachten te redden door het voorstellen van den persoonlijke dienstplicht; waardoor — altijd volgens dit blad — de krijgsdienst zeer dragelijk zou worden!

Ziet liever in Frankrijk — waar de persoonlijke dienstplicht bestaat. — Voorvallen als die van Chedel, Petit-Bois, Max Lebaudy en zooveel andere, zijn daar om het te bewijzen!?

De liberale confrater — O! hij is zoo liberaal! — heeft echter maar hoegenaamd geen betrouwen meer in die verandering; want, aldus luidt het slot van zijn artikel:

« Dan zal het te laat zijn om de weinige waardigheid te redden, die de regeering nog bezitten kan.

« Even als voor het algemeen stemrecht, zal zij slechts toegeven door den schrik en, verre van het socialisme te verzwakken zal zij het versterken door te toonen, dat men van het ministerie niets verkrijgt door de rechtvaardigheid in te roepen: men moet de vuist toonen!...

Het doet mij waarlijk genoegen voor dezen keer —

eén maal is geene gewoonte — met den confrater het eens te zijn, want, inderdaad, veel moeite kan het niet kosten om ongelukkige recruten de onrechtvaardigheid onzer maatschappij en haar vaderlandsch ilotisme te doen kennen. En, wanneer ze eenmaal, ik zal niet zeggen van het nuttelooze, maar van het nadeelige eens legers zullen doordrongen zijn, dan zullen zij zich niet meer met een zoogezegde verbetering laten paaien maar begrijpen, wat Vermeylen zoo juist in zijne kernige kritiek der Vlaamsche Beweging zegde: « Wie eene gedeeltelijke hervorming van het leger wil, die acht eigenlijk het militarisme toch goed. Elke gedeeltelijke hervorming maakt eene in-den-grond-slechte instelling jonger en hechter. ... Ik wil niet verbeteren wat in onzen weg staat; het moet vallen. »

S. R.

VARIA

Volledige vrijheid van opvatting wordt onze medewerkers gelaten en zij allen blijven voor hunne artikels aansprekelijk.

Ongeteekende brieven worden niet beantwoord.

B. P. v. d. Voo, Slovaek en andere bijdragen te laat ontvangen.

De personen welke "Ontwaking" per post ontvingen en niet verlangen in te teekenen worden verzocht dit nummer naar het bureel weer te senden, zoo niet worden zij als abonnent aanzien.

Wanneer de eerste schrijvers komen, die tijdschriften gaan uitgeven, verontschuldigen zij zich bijna over hunne grootestoutmoedigheid.... En niemand antwoordt. « Doet » Integendeel, men gaat die jongeren aanzien voor zotten, excentrieken, of liever men aanziet ze in het geheel niet; men ziet hen voorbijgaan zooals een koe een locomotief over de rails ziet glijden; met dit verschil dat de koe dit misschien zeer natuurlijk vindt.

FRANCIS NAUTET.

Alfred Sanftleben, boekhandelaar te Zurich I. V., geeft eene reeks werken uit, ter verspreiding van het grond-idee der vrij-gemeenschap.

Der Wohlstand für Alle, vertaling van Kropotkin's « Conquête du Pain, » zal de reeks dezer schriften openen.

Het boek is te verkrijgen aan den prijs van fr. 3.15 (2.50 mark) pracht-uitgave, of fr. 2.50 (2 mark) volks-uitgave.

Met welk recht zou iemand zich het kleinste gedeelte kunnen toeëigenen van het overgrootste geheel en zeggen : Dit hoort mij toe, en niet U ?

Hoe kan men het gedeelte schatten dat ieder toekomt van de rijkdommen die wij allen helpen opstapelen ?

P. KROPOTKINE.

Gedachten heeft ieder. Bij weinigen worden ze tot denkbeelden. Nog minder zijn er die vorm en kleur weten weer te geven van die beelden. En wie dit doet hoort gedurig : « Juist wat ik dacht. Ja op omtrent na, op kleur na, op schaduw na. Dat is op *zeer veel* na.

En vooral op den moed na, om daarmede op eigen verantwoordelijkheid voor den dag te komen.

MULTATULI.

Het ligt in den aard der menschen ieder en alles te bespotten wat niet van hun allooi is.

L KEY.

Er zijn geen kunstregels, de ware artist teekent de natuur na, zooals die zich aan hem vertoont. Wie hierin oprecht naar juistheid streeft is kunstenaar.

MULTATULI.

Volgens de beste optellingen bedraagt de bevolking der aarde 1 470.725.000 inwoners, of nagenoeg anderhalf milliard. Azië alleen telt meer dan de helft (826 millioen) waarvan 361 voor China en 262 voor Engelsch-Indië.

De wet is machtig, nog machtiger echter is de gewoonte.

Goethe (Faust).

Uit den Talmud.

De Rabijnen van Jamina pleegden te zeggen : Ik ben een schepsel Gods en mijn nevenmensch ook. Ik werk in de stad, hij werkt op het land. Ik ga 's morgens naar mijne bezigheid, hij naar het zijne. Zoo weinig hij zich overspant in zijn werk, zoo weinig moet ik mij overspannen. Moet ik er trots op zijn, dat ik meer vermag te doen voor het algemeen welzijn, dan hij ? Nooit : « Of weinig, of veel, als de wil er slechts is. »

Zorg ik niet zelf voor mij, wie zorgt voor mij ?
Ben ik alleen wat ben ik dan ?
Zoo mij niet, wanneer dan ?

Dat men u liever doole, dan dat gij anderen doodt.
Uw bloed is niet rooder dan het bloed uws naasten.

Wie 's nachts weent, met dien weenen de sterren aan den hemel.

Let op de kinderen der armen, want van hen zal de wetenschap uitgaan.

Zegt u iemand : Ik heb gezocht en niet gevonden, geloof het niet, ik heb niet gezocht en gevonden, geloof het niet, ik heb gezocht en gevonden, geloof het.

Eerst leeren, dan zelfstandig denken.

Aanbevolen :

Wetenschappelijke Bijdragen

onder redactie van

B. P. Van der Voo.

Degenen die verlangen de wetenschappelijke Bijdragen regelmatig te ontvangen, kunnen schrijven naar het bureel van ons blad : Koningstraat, 4.

Drukkerij DE VOORZORG, Ossenmarkt, 25.